

um frumvarp til laga um islenzkan fána.

Íslendingar voru einna mestir siglingamenn í heimi um það skeið, er þjóðveldi vort stóð í blóma. Þá flutu skrautbúin skip fyrir landi og fluttu landsmenn þá sjálfir varning sinn héðan og hingað. Þá fundu þeir og ný lönd, er áður voru ókunn Norðurálfubúum, svo sem Grænland og Vesturheim. Það er og segin saga að hagar lands þessa stóð með blóma alla þá stund, sem landsmenn áttu skipastól nægan og voru slikir listasjómenn sem á landnámsöld og á næstu öldum. En er fyrnast tók farmenskan og skipastóllinn gekk til þurðar, þá mistu landsmenn tókin á verzlun sinni og var frá þeirri stund ráð þeirra í hendi erlendra manna. Hlýtur svo að fara hverju eylandi, sem engan hefir skipakost.

Þá er aftur tók að skipast til hins betra um hagi vora, tóku landsmenn aftur að temja sér fiskiveiðar á höfum úti og farmensku, enda eigum vér nú allalitlegan fiskiflota. Fer nú og í hönd sá timi, er vér eignumstverzlunarflota, þá er vér höfum gert hér tryggja höfn og stórverzlun öll dregst hingað heim úr höndum erlendra milligöngumanna. Mun þá vel komið hag eylands þess, er vér byggjum.

En margt munum vér þurfa að færa til betra lags, áður þar komi hag vorum, og þurfa munum vér áður að hvetja og ylja hug sjómanna vorra og farmanna með mörgu móti. En eitt er þó sjálfsagt fremur öllu öðru. Þeir verða að hafa þjóðarmetnað sinn innanborðs á ferðum sínum og ímynd hans og þjóðarþökk, er þeir leggja í lægi og eru heim komnir úr svaðilföllum sínum.

Svo er um sjómenn annara þjóða, er hafa siglingafána. Blaktir hann yfir skipum þeirra og hvetur þá í öllum mannraunum að vinna sér og þjóð sinni til ágætis. Er metnaður sjómanna engu minni en hermanna að láta eigi niður falla merki þjóðar sinnar. En sjómenn vorir hafa hingað til orðið að sigla undir fána annarar þjóðar, þeim er ekkert ítak á í hug þeirra og engar hjartar endurminningar tengja við þessa þjóð. Þetta má nú eigi lengur við svo búið standa, heldur verðum vér að taka oss vörn eigin siglingafána, svo að sjómenn vorir eigi sér sem sjómenn annara þjóða þann stafnbúa, er vekur þeim góðar endurminningar og leggur á þá ljúfar skyldur.

Aðrar þjóðir láta og fána sinn blakta yfir sér á landi, yfir samkomum sínum, á húsum sínum og á alþjóðastofnunum. Er hann þeim ímynd þjóðarvalds, þjóðarmetnaðar og þjóðarvona. Er oss eigi síður þörf þessa, þótt forfeður vorir bæri eigi gæfu til að eftirláta oss slíka sýnilega ímynd um aldarstarf þessarar þjóðar í sorgum og gleði. En eftir því sem skemri er saga fána vors, eftir því verða vonir þær að rikari og lifseigari, sem hann á að tákna.

Þótt nauðungarlögin 2. janúar 1871 ætli þjóðarmetnaði vorum ekki vítt vængjatak, þá eru oss þó í þeim heimiluð umráð yfir siglingum og fiskiveiðum vorum. Er það vel, er vér höfum þar veg til þess að taka nú upp islenzkan fána, þótt vér fáum eigi komið fram deilumálum vorum við Dani sem stendur. Því að enginn minsti vafi getur á því leikið, að ummælin um »siglingar og verzlun« í 2. gr. stöðulaganna 2. jan. 1871 eigi að skilja svo, að

í þeim felist full viðurkenning þess af hálfu Dana, að það sé á valdi hins íslenska löggjafarvalds eins að kveða á um það, hvern siglingafána vér Íslendingar skulum hafa, en fánalaus mega skip vor eigi fara landa á milli.

Nefndin hefir því orðið sammála um að leggja það til við deildina, að samþykkja frumvarp til laga um íslenzkan fána (þgskj. 208) með þeirri breytingu, að í öðrum lið 2. gr. komi: »odda« fyrir oddtungu.

Í sambandi við þetta mál lýsir nefndin yfir þeirri skoðun, að óviðfeldið sé að hafa fána uppi á þinghúsinu með þeim hætti, sem nú er, til merkis um það, hvenær þingfundir hefjast eða þeim lýkur. Teldi nefndin því rétt að forsetar Alþingis léti þingmannafund skera úr því, hvort svo skuli framvegis eður eigi.

BREYTINGARTILLAGA.

Við 2. gr.: Fyrir: »oddtungu« í 2. lið komi: odða.

Alþingi, 5. apríl 1911.

Skúli Thoroddsen, Bjarni Jónsson frá Vogu,
formaður og framsögumaður. skrifari.

Benedikt Sveinsson. Jón Jónsson frá Hvanná

Jón Þorkelsson.

Fylgiskjal.

I. Ályktun stúdentafél. í Rvík á fundi 22. okt. 1906.

»Kaupfáni Íslands skal vera blár feldur í hvítum krossi; álmubreidd krossins skal vera $\frac{1}{8}$ af breidd fánans, þá er mælt er við stöngina; bláu reitirnir skulu vera réttir ferhyrningar og bláu reitirnir fjær stönginni jafnbreiðir þeim en tvöfalt lengri.

Þjóðfáni Íslands (fáni alþjóðlegra stofnana) skal vera eins og kaupfáninn nema klofinn að framan«.

Ingólfur 28. okt. 1906.

II. Áskorun fánanefndar stúdentafélagsins.

»Öllum ætti að vera það ljóst, hve mikilsvert það er hverri þjóð, að eiga sér fána, þektan og viðurkendan af öðrum þjóðum. Fáninn táknað sjálfstæði þjóðarinnar og séredli — allt það sem greinir hana frá öðrum þjóðum í sókn og vörn á vegum menningarinnar. Hver þjóð hefir sitt markmið, sína sögu og sínar vonir. Alt það táknað fáninn. Þess vegna getur enginn einn fáni verið viðunanlegt tákni tveggja þjóða og hugsjóna þeirra. Eins og hver þjóð heitir sínu nafni, eins á hún að hafa sinn fána, því að fáninn er fangamark þjóðarinnar. Að sitja eða sigla undir fána annarar þjóðar er að segja rangt til nafns síns, ættar og eðlis.

Vér Íslendingar erum sérstök þjóð, eignum sérstaka sögu, markmið og vonir.

Þess vegna viljum vér og hafa sérstakan fána. Vér viljum sækja hann að lögum og höfum til þess sögulegan og eðlilegan rétt.

Af þessum ástæðum hefir »Hið íslenska stúdentafélag« leyft sér að bera fram tillögu um það, hvernig fáni sá skuli vera, er vér fylkjum oss um og viljum fá löghelgaðan. Mynd hans er prentuð hér¹. Álmubreidd krossins er $\frac{1}{8}$ af breidd fánans. Bláu reitirnir nær stönginni eru réttir ferhyrningar, og bláu reitirnir fjær stönginni jafnbreiðir þeim, en tvöfalt lengri.

Vér teljum þjóð vorri vel sæmandi við fána þenna. Í honum eru þjóðlitir vorir, sömu litir og í hinu löghelgaða merki Íslands. Kross viljum vér hafa í fánanum sem frændþjóðir vorar á Norðurlöndum, og sýna þannig skyldleika vörn við þær og bróðurþel vort til þeirra.

Hverjum manni og félagi á landi hér er heimilt að draga á stöng þann fána, er vill. Þess vegna leyfum vér oss virðingarfylst að skora á yður, að taka upp fána þann, er hér er sýndur, og draga hann á stöng við hátíðleg tækifæri og þegar ástæða er til að sýna þannig þjóðerni sitt.

Vonum vér að brátt komi að því, að þessi fáni blakti á hverri stöng um land alt, sem sýnilegt tákn þess, að Íslendingar viljum vér allir vera.

Reykjavík í nóvembermán. 1906.

Fyrir hönd Stúdentafélagsins.

Benedikt Sveinsson.   Bjarni Jónsson frá Vogu.   Guðm. Finnbogason.
Magnús Einarsson.   Matthías Þórðarson.

III. Borgarafundur í Ísafjarðarkaupstað samþykkir fánatillögu stúdentafélagsins með öllum atkv. gegn einu laugardag 15. des. 1906.

»Borgararnir í Ísafjarðarkaupstað skora á íslensku þjóðina að taka upp fána þann, er stúdentafélagið í Reykjavík hefir samþykkt, bláan feld með hvítum krossi, svo framarlega, sem víska er fyrir að það sé ekki fáni annarra þjóða.

Einnig skorar fundurinn á íslenska kaupmenn og íslensku þjóðina að láta þennan fána blakta á stöngum þegar konungurinn kemur að sumri.

Fyrir hönd fundarins.

Helgi Sveinsson   Guðm. Guðmundsson frá Gufudal
fundarstjóri.   fundarskrifari.

Ingólfur 23. des. 1906.

IV. Ályktun á Siglufirði 18. jan. 1907.

»Fundurinn er eindregið meðmæltur því, að rétt og sjálfsagt sé að vér Íslendingar fáum sérstakan fána, og mælir hiklaust með fána þeim, sem stúdentafélagið í Reykjavík hefir stungið upp á og samþykkt sem verzlunarfána Íslands«.

Ingólfur 10. febr. 1907.

V. Fundir Hólasveina og bænda í Hólahreppi samþykktu 25. jan. 1907 svolátandi:

»1) Fundurinn er eindregið með því, að vér Íslendingar eigum að fylgja því fast fram að fá sérstakan fána löggiltan og taka hann þegar upp til notkunar heima fyrir, þó að löggildingin sé ekki fengin.

2) Í öðru lagi vill fundurinn mæla með því að það verði fáni stúdentafélagsins í Reykjavík, sem allir landsmenn fylki sér um.

Hólum í Hjaltadal 18. febr. 1907.

Í umboði fundanna.

Jóseph J. Björnsson.   Sig. Sigurðsson.   Sig. Þórðarson.

Ingólfur 17. marz 1907.

---

1) Á áskorunarskjalinu.

VI. Fundafélag Árskógsstrandar samþykkti svohljóðandi tillögu 17. febr. 1907:

»Fundurinn lýsir yfir eindregnu fylgi sínu við það að Ísland fái sérstakan fána og aðhyllist fyrir sitt leyti fánahugmynd stúdentafélagsins í Reykjavík.«

Ingólfur 17. marz 1907.

VII. Á tveim fundum í Arnarneshreppi hefir stúdentafáninn verið samþykktur.

Ingólfur 17. marz 1907.

VIII. Málfundafélag Svinavatnshrepps í Húnaþingi samþykkti 20. jan. 1907 þessa tillögu:

»Málfundurinn er algerlega samþykktur yfirlýsing borgarafundar á Ísafirði 25/12 '06 þeirri er samþykkir fána stúdentafélagsins í Reykjavík, svo framarlega sem hann reynist ekki að vera þjóðfáni annara þjóða etc.

Í umb. málfundafél. Svinavatnshr. febr. 2. 1907.

Lárus Stefánsson
p. t. fundarstjóri.

Hilmar Stefánsson
p. t. skrifari.

Ingólfur 17. marz 1907.

IX. Á fundi Kinnunga (Þingeyjars.) 17. jan. 1907 samþ. þessi tillaga:

»Fundurinn lýsir yfir því, að hann telur nauðsynlegt og sjálfsagt að Ísland hafi sérstakan fána, og aðhyllist, fyrir sitt leyti, þann fána, sem stúdentafélagið í Reykjavík leggur til að tekin sé upp.«

Ingólfur 7. apríl 1907.

X. Fundafélag Húsvíkinga samþ. 27. jan. 1907 þessa tillögu:

»Fundurinn telur sjálfsagt og nauðsynlegt að Íslendingar taki upp sérstakan fána hið allra fyrsta, og aðhyllist tillögu stúdentafélagsins í Reykjavík um gerð fánans, hvítan kross í bláum feldi, svo framarlega, sem vissa er fyrir því að það sé ekki fáni annarar þjóðar.«

Ingólfur 7. apríl 1907.

XI. 28. febr. 1907 samþ. alm. kjósendafundur í Húsavík tillögur stúdentafélagsins í fánamálinu.

Ingólfur 7. apríl 1907.~

XII. 1. apríl 1907 samþ. borgarafundur Seyðfirðinga þessar tillögur:

»1) Fundurinn er eindregið með því að Íslendingar taki upp sérstakan fána og skorar á þjóðina að veita fánamálinu örugt fylgi.

2) Gerð fánans álitur fundurinn aukaatriði.

3) Fundurinn aðhyllist fyrir sitt leyti tillögu stúdentafélagsins í Reykjavík um gerð fánans: hvítan kross í bláum feldi.«

Ingólfur 7. apríl 1907.

XIII. Ungmennafélag Rvíkur samþ. 24. marz 1907 tillögur stúdentafél.

Ingólfur 14. apríl 1907.

XIV. Fundur í Holts og Hagahreppum samþ. 16. marz 1907 tillögur stúdentafél.

Ingólfur 28. apríl 1907.

- XV. Sveitarfundur í Sveinsstaðahrepp samþ. 6. apr. 1907 tillögur stúdentafél.
Ingólfur 28. apríl 1907.
- XVI. Fundur í Fellshrepp samþ. 15. marz 1907 tillögur stúdentafél.
Ingólfur 28. apríl 1907.
- XVII. Fundur í Miðdalahreppi samþ. 8. apríl 1907 tillögu stúdentafél.
Ingólfur 28. apríl 1907.
- XVIII. Fundur allra fulltrúa í Vestur-Ísafjarðarsýslu samþ. 19. febr. 1907 þessa tillögu:
»Fundurinn telur æskilegt að Ísland eignist sérstakan þjóðfána«.
Ingólfur 5. maí 1907.
- XIX. Fundur í Tálknafjarðarhreppi samþ. 23. marz 1907 tillögu stúdentafél.
Ingólfur 5. maí 1907.
- XX. Fundur í Breiðuvíkurrepp samþ. 2. marz 1907 tillögu stúdentafél.
Ingólfur s. d.
- XXI. Fundur í Skeiðahrepp samþ. 18. apríl 1907 tillögu stúdentafél.
Ingólfur s. d.
- XXII. Málfundafélag Hornfirðinga samþ. tillögu stúdentafél.
Ingólfur s. d.
- XXIII. Framfarafél. Stykkishólms samþ. 10. marz 1907 tillögu stúdentafél.
Ingólfur s. d.
- XXIV. Prentarafél. í Reykjavík samþ. 14. apríl 1907 till. stúdentafél.
Ingólfur s. d.
- XXV. Kelduneshreppur 17. apríl 1907
- XXVI. Hvammshreppur í Dölum 4. maí 1907.
- XXVII. Norðfjarðarhreppur 5. apríl 1907.
- XXVIII. Presthólahreppur 18. apríl 1907.
- XXIX. Þingmálaf. Akureyrar 20. maí 1907 samþ. »að Ísland hafi sérstakan fána«.
Ingólfur 26. maí 1907.
- XXX. Þingmálaf. á Hvammstanga 24. maí 1907 samþ.:
»Fundurinn tjáir sig meðmæltan sérstöku flaggi fyrir Ísland«.
Ingólfur 9. júní 1907.
- XXXI. Á þingmálaf. Rvíkur 22. júní 1907 samþ. fánatillaga.
Ingólfur 3. júlí 1907.